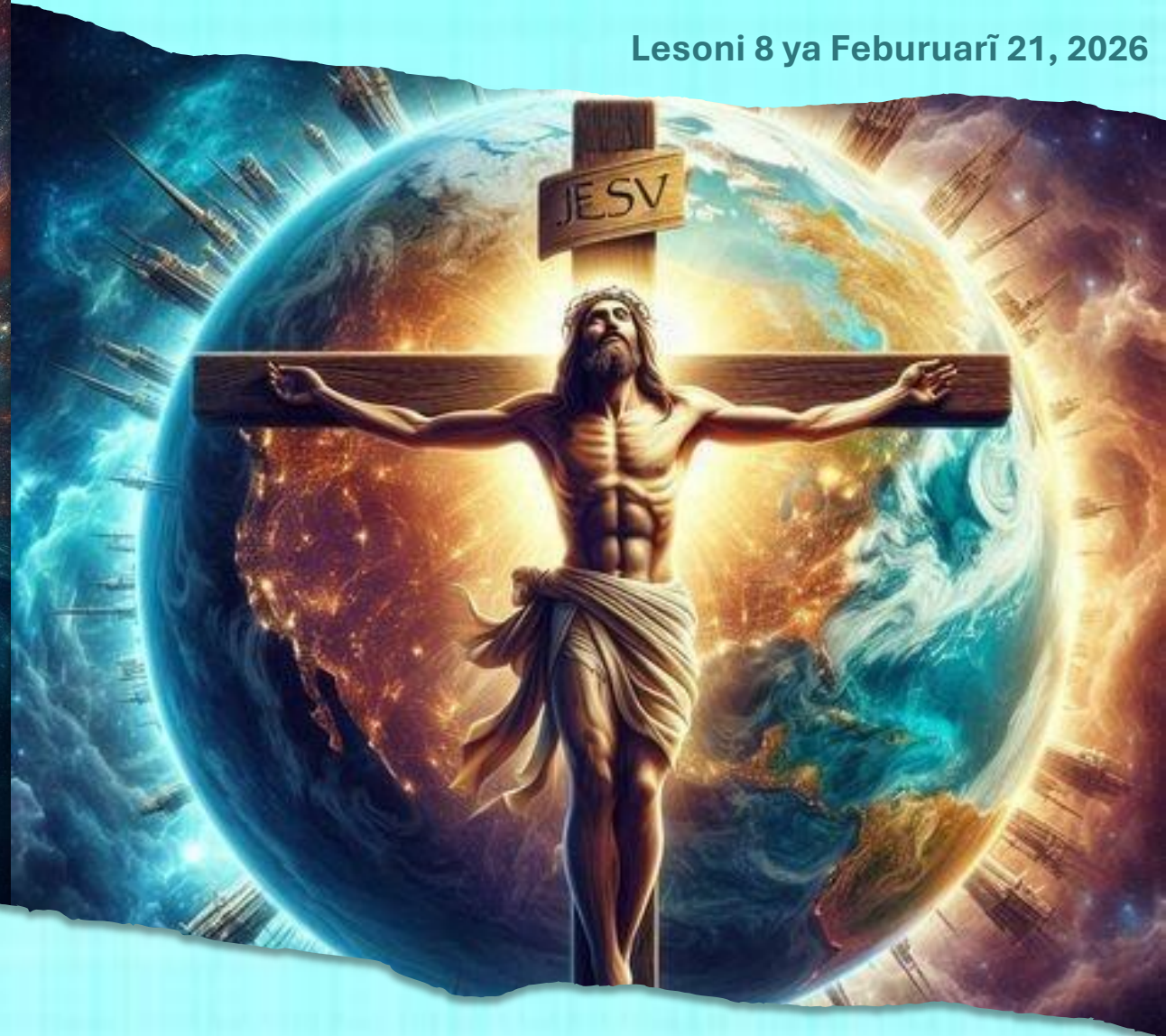

ŪNENE WA KRISTŪ

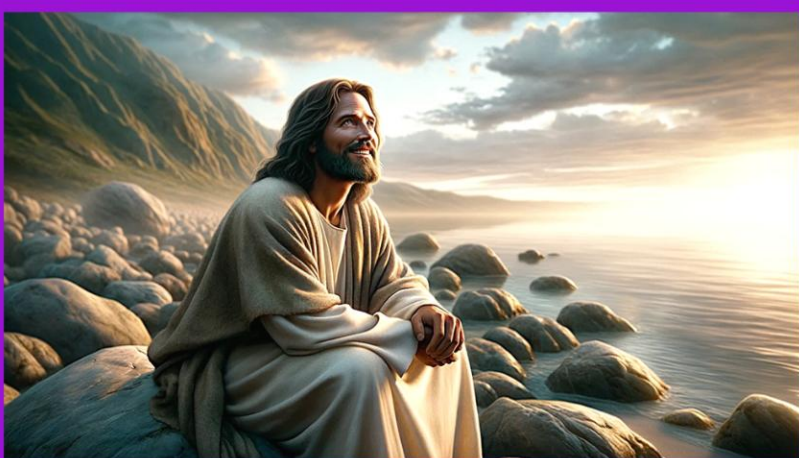
“Ūcio (Kristũ) nĩwe mũhianĩre wa Ngai ũrĩa ũtonekaga, na nĩwe irigithathi harĩ indo ciothe iria ciombirwo. 16Nĩgũkorwo nĩwe wombire indo ciothe: indo iria irĩ igũrũ na iria irĩ thĩ, iria cionekaga na iria itonekaga, o na angĩkorwo nĩ itĩ cia ũnene kana maahinya, kana aathani o na kana arĩa marĩ ũhoti; indo ciothe ciombirwo nĩwe na nĩguo ituĩke ciake. 17Kristũ nĩwe warĩ kuo mbere ya indo ciothe, nacio indo ciothe itũũraga inyiitithanĩtio nĩwe.”

Akolosai 1:15-17, NKJV

Paũlũ aratangatha atĩ Jĩsũ nĩ arehete thayũ kũrĩ ũũmbi woothe, “iria irĩ thĩ o na kana iria irĩ igũrũ” (Akol. 1:20 KJ21).

Mbere ya gũkinya itangatho rĩrĩ, mūtũmwo aratwĩra We ũrĩa Jĩsũ arĩ. Ti o mūrutani mūnene, ti o mwaria *philosopher*, kana o mūnabii, kana o mūhunja, kana o mūtũmwo wa ũhoru mweka.

Jĩsũ Kristũ nĩ ...

- 🍷 Mũhiano wa Ngai (Akolosai 1:15a)
- 🍷 Irigithathi (Akolosai 1:15b-17)
- 🍷 mqtwe wa Kanitha (Akolosai 1:18a)
- 🍷 Kĩambĩrĩria (Akolosai 1:18b)
- 🍷 Mũnyitithania (Akolosai 1:19-20)

MŪHIANO WA NGAI

“Ūcio nĩwe mŭhianĩre wa Ngai ũrĩa ũtonekaga,”
(Akolosai 1:15a)

Mŭhiano no ũkorwo arĩ kŭrutithio kwa iratathi rĩrĩa rĩa ma rĩkĩonwo (mbica, thinema, mwacũhio), kana o ũndũ wa gŭtungwo (mũcoro). No mwonere wa bibilia wa mŭhiano ũthiaga kũra kũrĩ ũguo.

Ngai ombire Adamu na Awa na mŭhiano Wake (Kĩa. 1:27), na Adamu agĩciara mŭrũwe ũmũhaana ta ũrĩa ahanaga (Kĩa. 5:3). Maũndũ maya ti kŭrutithio kwa ũrĩa arĩ guo, mĩhiananio, kana ũndũ ũngĩtĩkio kũringana na mwĩcirĩrĩrie. Marĩ na mwĩrĩ, caikologia, na mohiananu mĩikaranĩrie...

Paŭlũ aroiga atĩ watho wa ciathĩ warĩ o kĩruru,
“no ti mŭhianĩre wa maũndũ marĩa mo mene.”
(Ahib. 10:1), nĩtaakuga atĩ “mŭhiano = ũndũ
guo mwene.”

Kĩũria nĩ gĩkĩ: Jĩsũ mahanaine na Ngai, kana
maiganaine na Ngai? Kuongerera harĩ
kwĩnyongerera We Mwene rĩtwa rĩtheru “ũrĩa
Nĩ Ndĩ,” Jĩsũ oigire weega atĩ : “Nĩ na Baba tũrĩ
ũmwe.”” (Johana 10:30); “ Mũndũ ũrĩa wothe
ũnyonete nĩonete Baba.” (Johana 14:9).

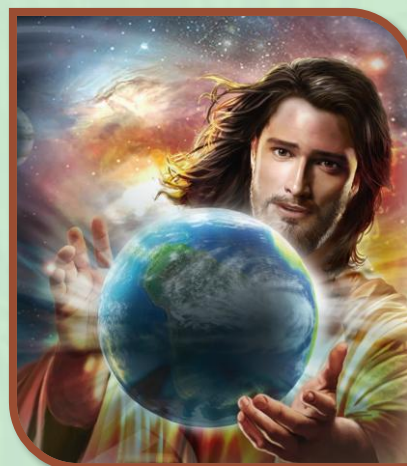
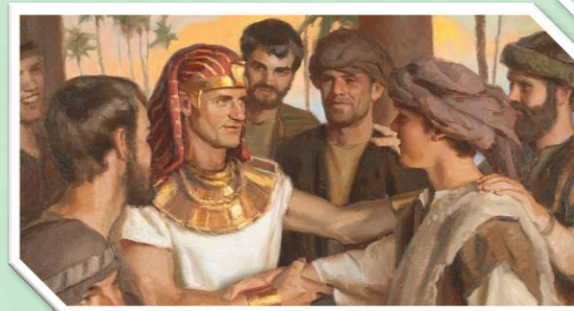
IRIGITHATHI

"Kristũ nĩwe warĩ kuo mbere ya indo ciothe, nacio indo ciothe itũũraga inyitithanĩtio nĩwe.."
(Akolosai 1:17)

"Irigithathi" nĩ kuuga ũrĩa waciarirwo mbere. ũguo, arutani amwe makarutana atĩ Jĩsũ nĩwe mũmbwo wa mbere wa Ngai (Akol. 1:15). No, harĩ na ta kiugo kĩragwetwo "mũhiano," kiugo kũu "irigithathi" kĩna wariĩ wa ũrĩa kiugaga kĩbibilia

Isaka arĩ irigithathi handũ ha Ishimaeli; Jakubu arĩ irigithathi handũ ha Esaũ; Jusufu nĩwe warĩ irigithathi handũ ha Rubeni; Daudi nĩwe warĩ irigithathi handũ ha Eliabu (Thaburi 89:27). Oothe marĩ marigithathi tondũ nĩ megwatĩire hinya wa wathani igũrũ rĩa ariũ a ithe, no ti tondũ maciarĩtwo marĩ a matongoretie.

Paũlũ aroiga igũrũ rĩa ũrigithathi ta ũyũ thĩiniĩ wa Akolosai. Kweheria nganja cia ũndũire ũyũ, akamũgocithia We na ikĩro igĩrĩ cia ũNgai: ũũmbi wa kĩrĩa gĩothe gĩtũraga (Akol. 1:16; Isa. 45:18); na ũmenyereri wacio ciothe (Akol. 1:17; Tha. 119:91).

KĪONGO GĨA KANITHA

“Ningĩ nĩwe mūtwe wa mwĩrĩ, arĩ guo kanitha;” (Akolosai 1:18a)

Thĩiniĩ wa thiomi ingĩ (mũhiano ũrĩ Catalan kana Kĩngeretha) rĩtwa “kĩongo” nĩ rĩtaũragwo rĩngĩ kuuga “cibũ” kana “mũnene,” nĩ ũcio nĩguo uuge kĩ mĩario gĩa kiugo “kĩongo.” ũyũ noguo kũrĩ thĩiniĩ wa Kĩhibirania. Kwa mũhiano, “nĩmagathuura mündũ ũmwe ta kĩongo” (Hos. 1:11 NKJV) ũrĩa ũngĩtaũrwo ta “nĩmagathuura mündũ ũmwe amatongorie” (NIV).

Na mwĩcirĩrie ta ũyũ nĩguo Paŭlũ arahũthĩra kiugo gĩkĩ rĩrĩa aragĩkĩrĩra harĩ Kristũ (Akol. 1:18a).

No Paŭlũ akongerera kĩ mwario uuge wa mwĩrĩ. Angĩkorwo Kristũ nĩ kĩongo, ithuĩ—ta kanitha—nĩithuĩ mwĩrĩ. Rĩciria rĩrĩ rĩgatuonia atĩ:

Ithuothe nĩ tũbataranie
(1 Akol. 12:15)

O ũmwe ena itemi rĩake
wĩra-inĩ (1 Akol. 12:17)

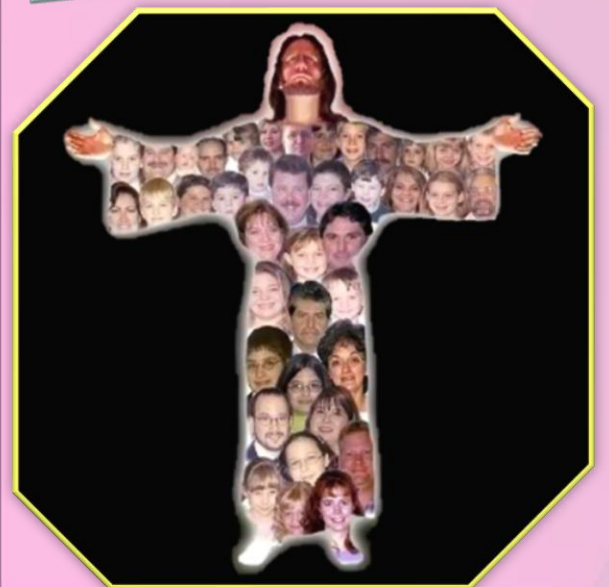
Tũtingĩnyararana ithuĩ-ene
(1 Akol. 12:21)

Gũtirĩ na “anini” etĩkia-inĩ (1 Akol. 12:22-24)

Nĩ tũbaranagĩrĩra ithuĩ-ene
(1 Akol. 12:25-26)

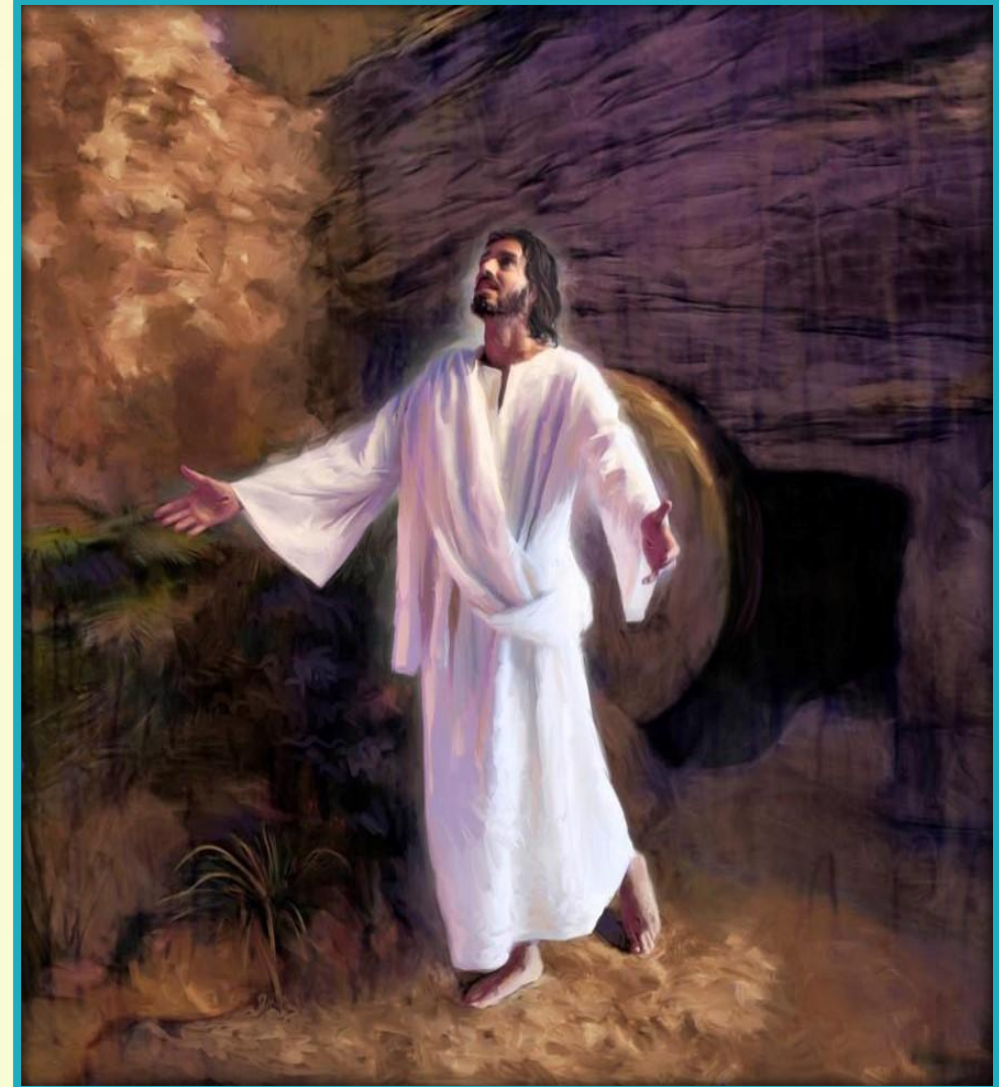
KĨHUUMO

“na nĩwe kĩambĩrĩria na irigithathi harĩ andũ arĩa manariũka, nĩgeetha thĩinĩ wa maũndũ mothe atuĩke nĩwe mũtũũgĩrie kũrĩ indo ciothe.” (Akolosai 1:18b)

Kiugo kĩa gĩtaũragwo ta “kĩhuumo” nĩ *archē* (ἀρχή), gĩa kĩa-Greek kĩa gĩtaũragwo kĩambĩrĩria, kĩhuumo, gĩtũmi kĩa mbere kana mũnene, no ningĩ gĩgataũrwo ta mwathani, hinya, wathani kana mahinya ma ũnene kũringana na kĩa kĩrarĩrĩrio mũno thĩinĩ wa ndereti/ mĩandĩko..

No tuuge atĩ kiugo gĩkĩ, gĩkĩrĩrwo Kristũ, no gĩkorwo na motaũri maya moothe (Akol. 1:18). Jĩsũ nĩwe kĩhuumo kĩa indocioothe [mũhiano wa Ngai], gĩtũmi kĩa nĩkĩĩ indo ciothe ciombirwo [irigithathi rĩa ũũmbi wothe], mwathani ũkĩrũkĩte arĩa angĩ othe [kĩongo]. Maya mothe makamũhe ũnene wa ũrigithathi.

Paũlũ ongagĩrĩra rĩtwa kĩongo “irigithathi kuuma kũrĩ arĩa makuĩte” haha (ona gũtuĩka Jĩsũ ndarĩ wa mbere kũriũkio, no nĩ Musa). ũhotani Wake igũrũ rĩa gĩkuuũ kwonanagia ũhotani igũrũ rĩa wĩhia na hinya Wake wa gũtũmba rĩngĩ ithuĩ na mũhiano Wake.

MŪNYITITHANIA

“na nĩ ũndũ wa Kristũ indo ciothe ituĩke cia kũiguithanio na Ngai, iria irĩ thĩ o na kana iria irĩ igũrũ, nĩ ũndũ wa ũrĩa aarehire thayũ na ũndũ wa thakame yake, ĩrĩa yaitirwo mũtharaba-inĩ.” (Akolosai 1:20)

Ūrĩa Jīsũ ekire gwacũngĩrĩrie Nike kuoya handũ ha mbere maũndũ-inĩ mothe. Kũringana na Paũlũ, Kristũ nĩ aganĩrĩrwo nĩ marĩtwa macio mothe “Nĩgũkorwo Ngai nĩoonire arĩ wega atĩ ũiyũru wa Ngai wothe ũikare thĩinĩ wake” (Akolosai 1:19). Na ciugo ingĩ, Jīsũ arĩ Ngai kũna na mũndũ Kaimana. “Nĩtuonete riiri wake, [...] aiyũrĩtwo nĩ ũtugi na ũhoru wa ma.” (Johana 1:14).

Rĩrĩa akuuire mũtharaba-inĩ na akĩriũka rĩngĩ, Jīsũ ahingirie kĩrĩa kĩendekanaga nĩguo mũndũ na Ngai macokanĩrĩre God (Akol. 1:20).

**No tũtaũkwo atĩ nĩ acokanĩrĩrie kũrĩ Ngai
“indo cia thĩ.” no ecokanĩrĩrie atĩa kũrĩ
We Mwene acio marĩ kũu igũrũ?**

**Ūũmbi woothe nĩ ũrĩkĩtie kuona wega
ũndũire wa wĩhia. Kwoguo, mũtugo wa
Ngai wonanĩtio weega hatarĩ maheeni
kwerĩ Igũrũ na gũkũ Thĩ.**

“Jĩsũ nĩwe warĩ mũnene wa igũrũ, mwathi mwendeke wa mbũtũ cia araika, ũrĩa wakenagĩra gwĩka ũrĩa Wamũkenagia. Arĩ ũmwe na Ngai, “ũrĩa ũikarĩte hamwe na Ithe” (Johana 1:18), ndonire kũiganana na Ngai taarĩ ũndũ wa gũkumbatĩrio rĩrĩa mũndũ orĩire wĩhia-inĩ na kũnyamarĩki. Aikũrũkire kuma gĩtĩ-inĩ Gĩake kĩa ũnene, atigire thũmbĩ Yake na thimbo Yake ya wathani, na akĩhumba ũ-Ngai Wake na ũ-mũndũ. Enyihirie We Mwene o nnginya gukua gĩkuũ kĩa mũtharaba-inĩ, nĩguo atĩ mũndũ ambarario gĩtĩ-inĩ hamwe Nake gĩtĩ-inĩ Gĩake kĩa wathani. [...] thĩiniĩ wa wendo We okaga kũguũria Ithe, agĩcokanĩrĩria mũndũ kũrĩ Ngai.”

EGW (Selected Messages, Volume 1, p. 321)